

PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
pri príležitosti 80. výročia
Tokajickej tragédie

Tokajík, 22. 11. 2024

Vážení členovia vlády,
Vážené panie poslankyne, páni poslanci Národnej rady SR,
Vážení pán predseda Prešovského samosprávneho kraja,
Vaša Vysokopreosvietenosť Vladyka,
Vážení štátni tajomníci,
Vážená pani starostka,
Milí hostia.

Dovoľte mi, aby som sa vám poďakoval za pozvanie, aj za možnosť prihovoriť sa vám na pietnom zhromaždení venovanom 80. výročiu Tokajickej tragédie. Na sklonku druhej svetovej vojny sa ustupujúce nemecké vojská uchýlili k nebývalým krutostiam. Za svoju neodvratnú porážku sa išli pomstiť na bezbrannom civilnom obyvateľstve. Dejiskom nezmyselného vraždenia sa stala aj táto malebná obec na severovýchode Slovenska.

Zo spomienok na Krvavú nedeľu 19. novembra 1944 dodnes mrazí. Do Tokajika prišlo špeciálne komando a zhromaždilo 34 mužov, aby ich kúsok od obce odovzdalo do rúk popravčej čaty. Mužom prečítali rozsudok, ktorý ich odsudzoval na okamžitú smrť – bez obhajoby, bez procesu, ako odplatu za pomoc partizánom. Aby mali nacistickí kati istotu, že svoje dielo dokonali do konca, tých, ktorí sa ešte hýbali, postrieľali do hláv. Obec na druhý deň podpálili. Ženy a deti sa ocitli bez otcov, manželov či synov a bez striech nad hlavou.

Je zázrak, že toto peklo prežili dvaja obyvatelia Tokajika – Andrej Stropkovský a Michal Medvedz. Jeden z nich si po celý život niesol spomienku, ako mu nemecký vojak stúpil na chrbát a vyhlásil: Kaput. Toto slovo mu paradoxne zachránilo život, pretože ho považovali za mŕtveho. Dvojici sa darilo ukrývať v lese až do konca mesiaca, kým obec nebola oslobodená. Tragický osud tridsiatich dvoch obetí dovŕšil fakt, že ich zakopali do spoločného hrobu a až po niekoľkých mesiacoch boli riadne pochovaní.

Nacisti počas oslobodzovania Slovenska za sebou zanechávali ruiny, spáleniská a tisícky mŕtvych. Vypálili či vyhladili vyše sto obcí. A hoci fašizmus utrpel porážku, neznamená to, že by sa pominula hrozba jeho návratu. Sklamanie ľudí, frustrácia a polarizovaná spoločnosť, sužovaná konfliktmi a nenávisťou, to je ideálna živná pôda pre znovuzrodenie totalitných režimov v akejkoľvek podobe a kdekoľvek na svete. Tohto roku si pripomíname 80. výročie Slovenského národného povstania a na budúci rok si pripomenieme 80. výročie konca druhej svetovej vojny. Verím, že si ho pripomenieme dôstojne a s náležitou úctou k desiatkam miliónov obetí vojnového zabíjania. Ale najviac chcem veriť tomu, že v tom čase už nebudeme konfrontovaní s vojnou v našom bezprostrednom susedstve, doslova niekoľko kilometrov odtiaľto.

Je skutočnou tragédiou, že v 21. storočí sme opäť v Európe svedkami vojnových hrôz, krutostí a útokov na nevinné civilné obyvateľstvo. Žiaľ – a musím to povedať veľmi otvorene – posledné kroky všetkých strán, zúčastnených na vojne na Ukrajine, nesvedčia o tom, že by si čím skôr chceli sadnúť za rokovací stôl. Naopak, konflikt na bojisku i v politických vyjadreniach eskaluje, a to ma veľmi mrzí. Dnes si tu pripomíname pamiatku obetí Tokajickej tragédie. Uchovajme si túto udalosť v našej pamäti a hovorme o nej ďalším generáciám. Aby neboli ľahostajné voči násiliu, aby neboli slepé voči utrpeniu a aby sa nenechali oklamať diktatúrami a diktátormi. Prispieva k tomu aj Múzeum Tokajickej tragédie, ktoré nedávno prešlo rekonštrukciou – a som veľmi rád, že som sa ešte ako predseda vlády v roku 2019 mohol pričiniť o podporu tohto projektu. Verím, že sa spoločne dokážeme poučiť z dejín, aby sa ich temné kapitoly nemuseli opakovať.

Česť pamiatke obetiam Tokajickej tragédie a už nikdy ďalšiu Krvavú nedeľu v našich dejinách.